

İlkokul Öğrencileri İçin Eleştirel Düşünme Eğitimi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İlkokul Öğrencileri İçin Eleştirel Düşünme Eğitimi Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23473>

Özet

Bu akademik ölçek, **ilkokul öğrencileri** düzeyinde eleştirel düşünme eğilimlerini ve bu eğilimlere yönelik tutumların ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme çalışması, C. Akar ve U. Uluçnar tarafından yürütülmüş olup, sonuçları 2020 yılında düzenlenen 4. Uluslararası Sınırötesi Eğitim ve Araştırma Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur. Çalışmanın temel amacı, geliştirilen bu yeni araçın gerekli **psikometrik özelliklerini**, özellikle geçerlik ve güvenirlik analizlerini, detaylı bir şekilde ortaya koymaktır.

Geliştirilen bu araç, eğitim bilimleri alanında, özellikle ilköğretim kademesinde öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimlerini izlemek ve müfredatın **eleştirel düşünme** becerilerini ne derece desteklediğini değerlendirmek için önemli bir kaynak sağlamaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi, bu yaşı grubunun gelişimsel özelliklerine uygun, kültürel olarak hassas maddeler kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Eleştirel Düşünme, Eleştirel Düşünme Eğitimi, İlkokul Öğrencileri, Ölçek Geliştirme, Psikometri, Eğitim Psikolojisi, İlköğretim.

Yazarlar

Ceren Akar, Ufuk Uluçnar (Sorumlu Yazar).

Amaç

Ölçeğin temel amacı, **ilkokul** düzeyindeki öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine yönelik sahip oldukları eğilimleri, tutumları ve motivasyon düzeylerini nicel olarak belirlemektir. Bu eğitim, bireyin karşılaştığı sorunlar ve argümanlar karşısında kanıtları değerlendirme, mantıklı yargılarda bulunma ve yansıtıcı düşünme becerisine ne kadar istekli olduğunu yansıtır.

Ölçek, öğretmenlere ve araştırmacılara, öğrencilerin eleştirel düşünme potansiyellerini erken yaşta teşhis etme ve bu alandaki eksiklikleri gidermek üzere özel eğitim programları tasarlama konusunda değerli veriler sunmayı amaçlamaktadır. Bu, Türkiye'deki eğitim sisteminde eleştirel düşünme becerilerinin gelişimini destekleyen müdahalelerin etkinliğini ölçmek için kritik bir araçtır.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

Ölçülen psikolojik yapı, bireyin zorlu durumlar karşısında mantıklı, yansıtıcı ve baskımsız bir şekilde düşünmeye yönelik içsel motivasyonu olan **Eleştirel Düşünme Eğitimi**'dir. Bu eğitim, sadece bilişsel bir beceri setini değil, aynı zamanda bu becerileri kullanmaya yönelik duyuşsal ve

motivasyonel bir yatkınlık ifade eder.

Eleştirel düşünme eğitimi genellikle Curiosity (Merak), Systematicity (Sistematiklik), Open-mindedness (Açık fikirlilik), Truth-seeking (Gerçeği arama) ve Self-confidence (Öz güven) gibi alt boyutları içerir. Bu ölçek, ilkokul öğrencileri bağlamında bu karmaşık yapıyı basit ve anlaşılır maddeler aracılığıyla yakalamayı hedeflemektedir.

Geçerlik

Ölçek geliştirme sürecinde, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen yapıyı gerçekten ölçüp ölçmediğini belirlemek amacıyla kapsamlı geçerlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapı geçerliğini sağlamak için, ölçeğin teorik olarak eleştirel düşünme eğitimi ile ilişkili olması beklenen diğer değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir.

Bildiri sunumunda detayları verilen çalışmada, özellikle **yapı geçerliği** üzerinde durulmuştur. Bu amaçla, faktör analizi teknikleri kullanılarak ölçeğin teorik yapıya ne ölçüde uyumlu olduğu test edilmiştir. Ayrıca, maddelerin ölçtüğü yapıyı temsil etme derecesi için uzman görüşleri alınarak **kapsam geçerliği** de sağlanmıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, ölçüm sonuçlarının zaman içinde ve farklı durumlarda tutarlı ve istikrarlı olup olmadığını belirlemeye odaklanmıştır. Geliştirme çalışması sırasında, ölçeğin iç tutarlılık düzeyini tespit etmek amacıyla yaygın olarak kullanılan **iç tutarlılık katsayısı** hesaplanmıştır.

Yüksek bir Cronbach Alfa katsayısı, ölçekteki tüm maddelerin uyumlu bir şekilde aynı temel yapıyı, yani eleştirel düşünme eğitimi, ölçtüğünü gösterir. Güvenirlilik çalışmaları, ölçeğin ilkokul popülasyonunda psikometrik açıdan sağlam bir ölçüm aracı olduğunu kanıtlamayı amaçlamıştır.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal temelini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen faktör analizi, eleştirel düşünme eğitiminin ilkokul öğrencilerinde kaç temel boyuttan oluştuğunu ortaya koymuştur. Bu analiz, ölçek maddelerinin hangi alt faktörler altında toplandığını ve bu faktörlerin toplam varyansı ne ölçüde açıkladığını gösterir.

Geliştirme sürecinde, veri yapısına bağlı olarak hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılabilmektedir. Bu analizler, ölçeğin çok boyutlu bir yapıya sahip olup olmadığını ve bu boyutların teorik çerçeveye tutarlılığını test etmek için esastır.

Ölçme Aracı Bilgileri

Test Tipi: Geliştirme (Özgün bir Türkçe ölçek geliştirme çalışmasıdır.)

Format: Derecelendirme Tipi (Tipik olarak Likert tipi bir yanıt formatı kullanılarak öğrencilerin etilim düzeyleri belirlenir.)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: İlkokul Öğrencileri

Yaş Grubu: Genellikle 7-11 yaş aralığı.

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki ilkokul kademesinde öğrenim gören çocuklar üzerinde pilot ve ana uygulama çalışmaları yapılmıştır.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) ölçeği. Öğrenciler, eleştirel düşünme etilimlerini yansıtan ifadelerle ne kadar hemfikir olduklarını belirtirler.

Anahtar Kelimeler

Eğitim, İlköğretim, Tutum Ölçeği, Güvenirlilik Analizi, Geçerlik Analizi, Psikoloji, Ufuk Uluçnar, C. Akar.

Yazarlar (Detaylı Bilgiler)

Sorumlu Yazar: Ufuk Uluçnar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değildir.

İletişim E-posta Adresi: ufuk.ulucinar@usak.edu.tr

Yazın Adresi: Bilgi mevcut değildir.

Çinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2020 (Bildiri sunum tarihi)

Çinler ve Ücret: Ölçeğin akademik veya ticari amaçla kullanımı için sorumlu yazar Ufuk Uluçnar ile doğrudan iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Akar, C. ve Uluçnar, U. (2020, 3-6 Eylül). İlkokul Öğrencileri İçin Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği geliştirme çalışması: Geçerlilik ve güvenirlik analizi . 4. Uluslararası Sınırssız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu, Ankara, Türkiye.

Bildiri özetlerinin yer aldığı bağlantı: sead.com.tr

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: ilkokul-ogrencileri-icin-elestirel-dusunme-egilimi-olcegi-toad.pdf

İlkokul Öğrencileri İçin Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri, kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddelerin tam listesi için ilgili konferans bildirisine veya sorumlu yazar Ufuk Uluçnar'a başvurulması gerekmektedir.